

บทบาทของพระสังฆาธิการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม
ในจังหวัดสกลนคร

The Role of Chief Abbots in Promoting and Encouraging Self Function
According to Morality in the Area of Sakhon Nakhon Province

พระครูสิริธรรมนิเทศ,ดร.¹

Phrakrusiridhammanithes

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ.2554

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมในจังหวัดสกลนคร 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของพระสังฆาธิการที่มีบทบาทส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม 3) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามบทบาทของพระสังฆาธิการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่พระสังฆาธิการ จำนวน 232 รูป ซึ่งกำหนดด้วยวิธีการเปิดตารางของเกรจซี และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม ซึ่งผ่านการทดสอบคุณภาพและทดสอบค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = 0.94 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว หากพบความแตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการ มีบทบาทที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านคือ ด้านการเผยแผ่ศาสนา พบว่า อยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี ด้านการปลูกฝังค่านิยม และด้านการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พระสังฆาธิการที่ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีบทบาทการส่งเสริมในการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมแตกต่างกัน โดยรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้พระสังฆาธิการ ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามบทบาทของพระสังฆาธิการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม 1) ด้านการเผยแผ่ศาสนา คือขาดสื่อและอุปกรณ์ในการเผยแผ่ศาสนา ดังนั้นควรให้ส่งเสริมและสนับสนุนด้านสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มากกว่านี้ 2) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือขาดหน่วยงานท้องถิ่นส่งเสริมทุนและสนับสนุนกองทุนให้เยาวชนกู้ยืมในการศึกษา ดังนั้นควรให้หน่วยงานท้องถิ่นส่งเสริมทุนและสนับสนุนเยาวชนให้เห็นคุณค่าของการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนา 3) ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี คือขาดการรณรงค์หรือการจัดกิจกรรมต่อต้านสิ่งที่ไม่ดีงามให้ชุมชนทราบข้อดี ข้อเสีย ดังนั้น ควรให้ชุมชนร่วมจัด

¹ ป.ธ.3, Ph.D., อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเน้นการนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตมากขึ้น 4) ด้านการปลูกฝังค่านิยม คือไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกหลานได้ปฏิบัติตาม และเห็นคุณค่าของความเป็นไทย ดังนั้น ควรนำหลักคุณธรรม ในเรื่องความกตัญญู ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความซื่อสัตย์ 5) ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม คือพระสงฆ์อุทิศตนต่อสังคมไทยมีจำนวนไม่เพียงพอ ดังนั้นพระสงฆ์ควรตระหนักถึงบทบาทที่มีต่อสังคม ทั้งภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

คำสำคัญ: 1.บทบาท 2. การปฏิบัติตน 3. จริยธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows : 1) to study the role of chief abbots in promoting and encouraging self function according to morality in the area of Sakhon Nakhon province 2) to compare personal factors of the role of chief abbots in promoting and encouraging self function according to morality in the area of Sakhon Nakhon province and 3) to study the suggestions and solution concerning the role of chief abbots in promoting and encouraging self function according to morality in the area of Sakhon Nakhon province. Research instruments were questionnaires. The sample groups were 232 of the chief abbots sized by Krejcie and Morgan's finished table and used Simple Random Sampling. Research instrument were questionnaires tested by the coefficienton collecting data. The used statistics were descriptive statistics; frequency, percentage, x, standard deviation and inferential statistics : t-test and One Way ANOVA test. If differentiation was found, it was tested in a pair by mean of Scheffe and analyzed by computing.

The results of research were found as follows :

1. The chief abbots had the role of promotion and encouragement according to morality in the whole view of the 5 aspects of the medium average. Having been considered each aspect; the aspect of propagation was at the low average. The aspects of welfare education, good citizens, popularity indoctrination and social awareness were at the medium average.

2) The results of the hypothesis test were found that the chief abbots with different personal factors and difference of the role of promotion of ethical practices in the whole view of the 5 aspects in the statistic significant average 0.05

3) The chief abbots had suggested some problems and solution concerning the role of chief abbots having promotion of ethic practices: 1) the aspect of propagation; there were no media and equipment of propagation. Therefore, the monks should promote and support more media and equipment 2) the aspect of welfare education; the local authorities did not promote fund and did not support the youth in the education loan. Therefore, the local authority should promote and support the scholarship fund for young people in

education loans 3) the aspect of good citizens; there was a lack of campaign or activities against bad thing to let the community know pros and cons. Therefore, the community should participate in activities to develop quality of life by following principles 4) the aspect of popularity indoctrination; there was no good model for the children to follow and appreciate the value of the Thai. Therefore, they should follow the role of ethical practice; gratitude, responsibility, discipline and integrity. 5) the aspect of social awareness; Buddhist monks in Thai society were not sufficient. So; the monks should be aware of the social role and the government or agencies involved should be fully supported.

Key words : 1. Rol 2. Self - practice 3. Morality

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ประเทศไทยเป็นเมืองพระพุทธศาสนาประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธพระพุทธศาสนาจึงเปรียบเสมือนรากเหง้าแห่งความเป็นชาติไทย ทั้งทางด้านสังคมและวัฒนธรรม พระพุทธศาสนาทำหน้าที่เป็นพลังสร้างสรรค์บูรณาการสังคม เป็นสถาบันที่ถ่ายทอดปลูกฝัง วัฒนธรรม จริยธรรมทางสังคม ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางวัฒนธรรม และความรู้สึกรักความเป็นชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม นอกจากพระพุทธศาสนาจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ และการปลูกฝังค่านิยมที่ยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาสังคมและการกระทำต่อกันระหว่างสมาชิกในสังคม ทำหน้าที่เป็นกลไกควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมอีกด้วย หลักการดังกล่าวจึงถือได้ว่าพระพุทธศาสนากับประชาชนจึงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยตรง หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ประชาชนก็ควรที่จะศึกษาให้รู้และเข้าใจอย่างลึกซึ้งเช่นเดียวกัน หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาได้นำมาตัดสินพฤติกรรมของประชาชนอยู่เสมอ ถ้าประชาชนมีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักในการอยู่ร่วมกันก็จะเกิดความสงบสุข ปัญหาต่าง ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น โดยเฉพาะประชาชนในจังหวัดสกลนครเป็นชุมชนมีประชากรหลายเผ่าหลายศาสนาและหลายวัฒนธรรม ซึ่งอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลาทำให้เกิดการปัญหาต่าง ๆ มากขึ้นอันสืบมาจาก สภาพจิตใจที่ไม่ได้รับการอบรม และขัดเกลาจากผู้มีความรู้ความสามารถในทางศาสนา การดำเนินชีวิตไปในทางที่ผิด หันหน้าไปพึ่งพาสาเสพติด การดำรงชีวิตอยู่ไม่ปกติสุข พฤติกรรมต่าง ๆ ย่อมเปลี่ยนไปในทางที่สังคมไม่ต้องการ ดังนั้นวัดหรือสถาบันสงฆ์ จึงเป็นสถาบันหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งในสังคมไทย และมีบทบาทสูงในทุกระดับชั้นของสังคม ทั้งความรู้สึกรักของคนไทยที่มีต่อพระสงฆ์ กล่าวคือ การให้ความเคารพนับถือของคนไทยที่มีต่อพระสงฆ์นั้นเป็นไปอย่างกว้างขวางทุกภาคส่วนของสังคม เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น พระสงฆ์ควรแสดงบทบาท โดยเป็นศูนย์กลางของชุมชน ให้การอนุเคราะห์ แนะนำช่วยเหลือแก่ประชาชนในด้านการอบรมสั่งสอน ในฝึกอบรมทางการศึกษา เผยแผ่ธรรมะและอบรมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นการขัดเกลาจิตใจของประชาชนในสังคมนั้นมีความสุข โดยการนำเอา หลักธรรม สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 และหลักเบญจศีล เบญจธรรม ที่สอดคล้องกับการมีบทบาทของพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมต่าง ๆ เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ มีส่งเสริมการศึกษา และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้มากยิ่งขึ้น และสามารถนำหลักธรรมเหล่านั้นมา ประยุกต์ใช้ในการดำเนิน

ชีวิตของประชาชนให้ประสบความสำเร็จ สุข ความเจริญ เลือกรูปแบบอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น พระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้ให้การอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้แก่ประชาชนแล้ว ท่านยังสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เพื่อให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข ดังนั้นพระสังฆาธิการที่มีปัญหาเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้ 1) พระสังฆาธิการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเอง 2) มีภูมิความรู้ความเข้าใจทางธรรมะไม่แตกฉานในการที่จะถ่ายทอดสู่ประชาชน 3) ไม่สนองนโยบายตามมติของมหาเถรสมาคม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นจุดอ่อนของพระสังฆาธิการ ควรเติมเต็มโดยการ นำพระสังฆาธิการ ที่มีบทบาทและเป็นที่ยอมรับ ควรให้การอบรมเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ให้ท่านมีศักยภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อท่านมีความเข้มแข็งและรู้หน้าที่ของท่านดีแล้วก็จะไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์และระเบียบมหาเถรสมาคมอย่างชัดเจน ประชาชนจึงเกิดมั่นใจความผูกพันใกล้ชิดกับวัดมากขึ้น เพราะจะต้องปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันระหว่างพระสงฆ์กับชุมชนในสังคมซึ่งต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้ปกครองวัด มีอำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 นั้นจะเห็นได้ว่า เจ้าอาวาสเป็นพระสังฆาธิการผู้มีบทบาทในการบริหารการจัดการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ใน 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการศึกษสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ เป็นบทบาทของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติเพื่อสงเคราะห์ชุมชนภายใต้กรอบอสังฆมณฑลของศาสนา

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมในจังหวัดสกลนคร เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาที่ขาดคุณธรรมจริยธรรมต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีด้วยหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็นอย่างไร และมีมากน้อยหรือไม่เพียงใด
- 2.2 ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสนับสนุน แตกต่างกัน มีรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีด้วยหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 3.1 เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมในจังหวัดสกลนคร
- 3.2 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของพระสังฆาธิการที่มีบทบาทส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม ในจังหวัดสกลนคร
- 3.3 เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามบทบาทของพระสังฆาธิการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม ในจังหวัดสกลนคร

4. สมมติฐานการวิจัย

ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสนับสนุนแตกต่างกันมีรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีด้วยหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

5.1 ทำให้ทราบวิธีการเสริมสร้างความสามัคคีของประชาชนด้วยหลักธรรม สังคหวัตถุ 4

5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีด้วยหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 ของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มี เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และจังหวัดที่ผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ปัจจุบันต่างกัน

5.3 ทำให้ทราบผลการประเมินรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยหลักธรรม สังคหวัตถุ 4

5.4 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยหลักธรรม สังคหวัตถุ 4

5.5 ได้รูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยหลักธรรม สังคหวัตถุ 4

5.6 นำรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีไปใช้ในการส่งเสริมและเสริมสร้างความสามัคคีให้กับประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษา บทบาทของพระสงฆ์ในการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม ในจังหวัดสกลนคร ซึ่งมีขั้นตอนของการวิจัยดังต่อไปนี้

1) ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ในจังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ซึ่งมีจำนวน 590 รูป ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 232 รูป ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเกรจซี่ (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 5 ข้อ คือ อายุ พรรษา ความรู้ทางโลก ความรู้ทางธรรม และตำแหน่งทางการคณะสงฆ์

ตอนที่ 2 บทบาทของพระสังฆาธิการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน 1) ด้านการเผยแผ่ศาสนา 2) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 3) ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี 4) ด้านการปลูกฝังค่านิยม และ 5) ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่า ดังนี้ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง และไม่เคย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามหาวิทยาลัยการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม ลักษณะเป็นปลายปิดและปลายเปิด เมื่อสร้างแล้วได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำไป Tryout

3) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

(1) ออกหนังสือถึงเจ้าคณะอำเภอเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากพระสังฆาธิการในจังหวัดสกลนคร

(2) ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบ

(3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคณะผู้วิจัย

(4) เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว จำนวน 232 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 จึงนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล

(5) นำข้อมูลที่ได้ออกไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการ โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ มีขั้นตอน ดังนี้

(1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

(2) วิเคราะห์บทบาทของพระสังฆาธิการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม ในจังหวัดสกลนคร โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

(3) ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยบทบาทของพระสังฆาธิการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมโดยใช้ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Anova) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ

(4) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามหาวิทยาลัยการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาแจกแจงความถี่ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

7. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์บทบาทของพระสังฆาธิการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม ในจังหวัดสกลนคร มีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลบทบาทของพระสังฆาธิการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม ด้านโดยรวมทั้ง 5 ด้าน

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการเผยแผ่ศาสนา	2.34	0.80	นาน ๆ ครั้ง
2. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	2.71	0.78	บางครั้ง
3. ด้านการเป็นพลเมืองดี	3.17	0.84	บางครั้ง
4. ด้านการปลูกฝังค่านิยม	3.40	0.93	บางครั้ง
5. ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม	2.98	0.72	บางครั้ง
รวม	2.92	0.67	บางครั้ง

จากตารางที่ 1 พบว่า พระสังฆาธิการ มีบทบาทการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม โดยรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับบางครั้ง $\bar{X} = 2.92$, S.D. = 0.67 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการปลูกฝังค่านิยม อยู่ในระดับบางครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.93 รองลงมาคือด้านการเป็นพลเมืองที่ดี อยู่ในระดับบางครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.84 และสุดท้ายคือด้านการเผยแผ่ศาสนา อยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.34$, S.D. = 0.80 ตามลำดับ

8. สรุปผลการวิจัย

8.1 พระสังฆาธิการ มีบทบาทการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม โดยรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และจำแนกในแต่ละด้าน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1) **ด้านการปลูกฝังค่านิยม** พระสังฆาธิการ มีบทบาทการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.40 2) **ด้านการเป็นพลเมืองดี** พระสังฆาธิการ มีบทบาทการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.17 3) **ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม** พระสังฆาธิการ มีบทบาทการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.98 4) **ด้านการศึกษาสงเคราะห์** พระสังฆาธิการ มีบทบาทการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.71 5) **ด้านการเผยแผ่ศาสนา** พระสังฆาธิการ มีบทบาทการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.34

8.2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พระสังฆาธิการที่มี อายุ พรรษา ความรู้ทางโลก ความรู้ทางธรรม และตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีบทบาทการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม โดยรวมทั้ง 5 ด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8.3 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามหาบทบาของพระสังฆาธิการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม ในจังหวัดสกลนคร เรียงลำดับ ดังนี้ 1) ด้านการเผยแผ่ศาสนา 1) ขาดสื่อและอุปกรณ์ในการเผยแผ่ศาสนา ควรส่งเสริมและสนับสนุนด้านสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มากกว่านี้ 2) บุคลากรขาดเทคนิคการเผยแพร่และเข้าใจในเนื้อหาของหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง ควรจัดอบรมและเรียนเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ความสามารถถ่ายทอดเทคนิคต่าง ๆ ให้ 2) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 1) ขาดหน่วยงานท้องถิ่นส่งเสริมทุนและสนับสนุนกองทุนให้เยาวชนกู้ยืม ควรให้หน่วยงานท้องถิ่นส่งเสริมทุนและสนับสนุนเยาวชนให้เห็นคุณค่าของการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนา 2) ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพเสริมต่าง ๆ ดังนั้นพระสังฆาธิการจึงเสนอแนะว่า ควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพเสริมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ 3) ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี 1) ขาดแรงจูงใจหรือการจัดกิจกรรมต่อต้านสิ่งที่ไม่ดีงามให้ชุมชนทราบข้อดี ข้อเสีย ควรให้ชุมชนร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยเน้นการนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตมากขึ้น 2) พระนักพัฒนาที่ดีและมีชื่อเสียงในชุมชนมีน้อย ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมโดยนิมนต์พระนักเทศน์ที่มีชื่อเสียงมาบรรยาย การเป็นพลเมืองดี ให้ชุมชน 4) ด้านการปลูกฝังค่านิยม 1) ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกหลานได้ปฏิบัติตาม และเห็นคุณค่าของความเป็นไทย ควรนำหลักคุณธรรม ในเรื่องความกตัญญู ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความซื่อสัตย์ 2) ขาดการส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาชีวิตและสังคม ควรจัดอบรมการปลูกฝังค่านิยมให้แก่ประชาชนได้ทราบข้อดีและข้อเสียที่จะตามมา 5) ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม 1) พระสงฆ์อุทิศตนต่อสังคมไทยมีจำนวนไม่เพียงพอ พระสงฆ์ควรตระหนักถึงบทบาทที่มีต่อสังคม ทั้งภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ 2) พระสงฆ์อยู่ในกรอบของสังคมมากเกินไป ควรให้พระสงฆ์ได้แสดงความสามารถและบทบาทมากขึ้น

9. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการ มีบทบาทการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.92$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 0.67$) ทั้งนี้เนื่องจากพระสังฆาธิการ อาจจะไม่เคร่งครัดที่ทันสมัยในการเผยแผ่ศาสนาในยุคปัจจุบัน และไม่มีทุนในการสร้างสถานที่ศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณร เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษาแก่พระภิกษุและสามเณร หรือ

การให้ทุนการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไปได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดเกียรติศักดิ์ สันทวีกุล “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดกระบี่” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวมทั้ง 6 ด้าน ของพระสังฆาธิการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการปลูกฝังค่านิยม ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.40 ทั้งนี้เนื่องจากพระสังฆาธิการ ได้มีการส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมในทางที่ดีให้แก่เยาวชนประชาชนทั่วไป และในสถานศึกษาต่าง ๆ ที่มีโอกาสได้เข้าไปอบรม เพื่อช่วยสร้างให้บุคคลในสังคมมีคุณธรรมประจำใจ เช่น ความกตัญญู ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความสะอาด ความซื่อสัตย์ การประหยัด การรู้จักเสียสละ การรู้จักสามัคคี และรู้จักงดเว้นจากการประพฤติดมิชอบ ฯ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฐิตินันท์ ภควัฒนาการ ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมว่า เป็นเรื่องสำคัญยิ่งในปัจจุบัน โดยเฉพาะในสังคมไทยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการหลั่งไหลของวัฒนธรรมตะวันตกทำให้เกิดภาวะการแข่งขันกัน ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของประชาชน ดังนั้นการพัฒนาคนในภาวะที่สังคม เศรษฐกิจและการเมืองมีแต่การแข่งขัน จึงจำเป็นต้องเน้นให้คนมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการศึกษาในส่วนอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้คนกับสังคมในปัจจุบัน ไม่เช่นนั้นแล้วคนก็จะคล้อยตามไปกับกระแสสังคมอุตสาหกรรมทุนนิยม จนลืมคุณธรรมจริยธรรมอันดี การแก้ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของพลเมืองให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศนั้น คือ การให้การศึกษาแก่พลเมือง เพราะการให้การศึกษา นอกจากจะฝึกทักษะแล้วยังเป็นการสอนจริยธรรมด้วย กล่าวคือ ขบวนการของการศึกษาคครอบคลุมถึงการเลือกค่านิยมและการปลูกฝังค่านิยมที่ต้องการในสังคมด้วย นอกจากนี้เป้าหมายของการจัดการศึกษามุ่งให้คนมีทั้งความรู้และความดี เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป รัฐบาลเห็นความสำคัญในเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จึงได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรในแผนการศึกษาทุกระดับ เพื่อมุ่งพัฒนาจิตใจของเยาวชนให้มีความดี คุณธรรม โดยเฉพาะในเรื่องความกตัญญู ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความสะอาด ความซื่อสัตย์ การประหยัด รวมทั้งการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย พร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ความรู้ ความเข้าใจ และการกำหนดแนวทางของการปฏิบัติที่ถูกต้องที่มีผลต่อการพัฒนาชีวิตและสังคม และส่งเสริมให้สถานศึกษาฝึกอบรมโดยสอดแทรกคุณธรรมในกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่เสมอและดำเนินกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ประพฤติตนตามหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนา ปลูกฝังพัฒนาคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการเผยแพร่ศาสนา ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับน้อยโดยมีค่าเฉลี่ย 2.34 ทั้งนี้เนื่องจากพระสังฆาธิการ อาจจะขาดเทคนิคการสื่อสารในการเผยแพร่ศาสนา และไม่มีการปรับปรุงในเรื่องการเทศน์ ทั้งในทางวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หรือบนเวทีกแผ่นเสียงหรือแถบบันทึกเสียงนำไปเผยแพร่ในที่ต่าง ๆ และในโอกาสต่าง ๆ ให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายขึ้น จึงทำให้การแปลผลในด้านนี้อยู่ในระดับน้อย ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของพระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงบุญโณ) ได้กล่าวถึง การเผยแพร่

พระพุทธศาสนา คือ การทำให้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้แพร่หลายออกไปน้อมนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติ เพื่อทำให้เกิดการศึกษาและพัฒนาตนเองไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมเป็นหน้าที่ของพุทธบริษัททุกฝ่ายที่จะต้องดำเนินการร่วมกันให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์มีหน้าที่ในการศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนจะต้องตระหนักในภาระหน้าที่เหล่านี้อย่างแท้จริง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มีการปฏิบัติตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน ในประเทศไทยกิจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดและคณะสงฆ์ที่มีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบันมีลักษณะดำเนินการคือ 1) การเผยแผ่ตามประเพณีของคณะสงฆ์และประเพณีไทย ได้แก่ การเทศนาสั่งสอนอบรมประชาชนที่วัด ที่บ้านผู้อาราธนาและที่อื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ ทั้งแบบเทศน์ธรรมดา คือเทศน์รูปเดียวและเทศน์แบบปจฺจลา วิสัชนา 2 รูปขึ้นไป และได้มีการปรับปรุงมีการเทศน์ทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือบันทึกแผ่นเสียงหรือแถบบันทึกเสียงนำไปเผยแผ่ในที่ต่าง ๆ และในโอกาสต่าง ๆ 2) การเผยแผ่ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ได้แก่ การบรรยายธรรม การสนทนาธรรม การปาฐกถาธรรม ในที่ประชุมที่วัดหรือที่อื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ รวมตลอดถึงการพิมพ์หนังสือเทศน์ หนังสือธรรมะออกเผยแผ่หรือลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เผยแผ่ และ 3) การเผยแผ่แบบจัดเป็นคณะหรือหน่วยงานเผยแผ่ หรือเป็นสถานศึกษาเป็นการประจำหรือครั้งคราว หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษในวัดหรือในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น งานพระธรรมทูต งานพระธรรมจาริก งานอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) หน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

พระสังฆาธิการ ควรปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากระบวนการ ด้านการเผยแผ่ศาสนา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี ด้านการปลูกฝังค่านิยม และด้านบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการเผยแผ่ศาสนาด้วยการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจหลักธรรมต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น ด้วยการให้การศึกษาคที่ดี มีสถานศึกษาที่เหมาะสม ด้วยการปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองที่ดี มีศีลธรรมประจำใจ เพื่อความสงบสุขของประชาชน สังคม และประเทศชาติ ให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและยั่งยืนตลอดไป

10.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเผยแผ่ศาสนา ขาดสื่อและอุปกรณ์ในการเผยแผ่ศาสนาและบุคลากรขาดเทคนิคการเผยแผ่และเข้าใจในเนื้อหาของหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง จึงมีข้อเสนอแนะพระสังฆาธิการว่า ควรส่งเสริมและสนับสนุนด้านสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ และจัดให้มีการอบรมและเรียนเชิญวิทยากรผู้มี

ความรู้ความสามารถ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ขาดหน่วยงานท้องถิ่นส่งเสริมและสนับสนุนกองทุนให้เยาวชนกู้ยืมในการศึกษา จึงมีข้อเสนอแนะพระสังฆาธิการว่า ควรให้หน่วยงานท้องถิ่นส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชนให้เห็นคุณค่าของการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาสังคม ด้านการเป็นพลเมืองดี ควรให้หน่วยงานท้องถิ่นส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชนให้เห็นคุณค่าของการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาสังคม จึงมีข้อเสนอแนะพระสังฆาธิการว่า ควรให้ชุมชนร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยเน้นการนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตมากขึ้น ด้านการปลูกฝังค่านิยม ขาดการส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาชีวิตและสังคม จึงมีข้อเสนอแนะ พระสังฆาธิการว่าควรส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาชีวิตและสังคม ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม พระสงฆ์อุทิศตนต่อสังคมไทยมีจำนวนไม่เพียงพอ จึงมีข้อเสนอแนะพระสังฆาธิการว่า พระสงฆ์ควรตระหนักถึงบทบาทที่มีต่อสังคม ทั้งภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

10.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

- 1) การศึกษาวิจัยเรื่อง “ บทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน เพื่อป้องกันในการแก้ไขปัญหาเสพติด”
- 2) การศึกษาวิจัยเรื่อง “ ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน”
- 3) การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการศึกษาสงเคราะห์ในชุมชน”

11. บรรณานุกรม

- พระราชวรมนี (ประยูรย์ ปยุตโต). พระพุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : สยามสมาคม, 2527.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ). คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และกรมการศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2542.
- พระราชวิสุทธภิภทรธาดา.พระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547.
- พระปลัดเกียรติศักดิ์ สีนทวิกุล, “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดกระบี่”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.

12. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ให้โอกาสและสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เจริญพรขอบคุณคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย จากสำนักบริหารโครงการวิจัยในอุดมศึกษา และพัฒนา มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และกราบขอบพระคุณพระสังฆาธิการทุกรูปในจังหวัดสกลนครได้ช่วยตอบแบบสอบถามและอำนวยความสะดวกให้ข้อมูลตามความเป็นจริงในการไปเก็บข้อมูลของการทำงานวิจัยครั้งนี้

เจริญพรขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิไล ตั้งจิตสมคิด อาจารย์ธเนศ ต่วนชะเอม และรองศาสตราจารย์ ดร.ศรัศกดิ์ สุนทรไชย ที่ปรึกษางานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญอ่านงานวิจัย ซึ่งได้ช่วยตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณความดีและประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยขอเป็นพุทธบูชาแด่พระคุณอุปัชฌาย์ อาจารย์ พระคุณบิดา มารดา ตลอดจนบุพการีและผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้ให้แสงสว่างแนวทางแห่งปัญญาที่นำไปสู่ความสำเร็จดังที่ปรารถนาทุกประการ